

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Stappenplan voor het handelen bij signalen
van huiselijk geweld en kindermishandeling

status	definitieve versie	datum DT	
datum	21 januari 2019	datum GMR	ter informatie
datum IB-kring		pagina	1 van 12

Het bevoegd gezag van Innerwaard

Overwegende

- dat Innerwaard verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan haar leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van de beroepskrachten die werkzaam zijn bij Innerwaard op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat Innerwaard een meldcode wenst vast te stellen zodat de beroepskrachten die binnen Innerwaard werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling;
- dat Innerwaard in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de beroepskrachten bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder huiselijk geweld wordt verstaan: lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld, of bedreiging daarmee door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang en eengerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex-)partners gezinsleden, familieleden en huisvrienden;
- dat onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld, huwelijksdwang, vrouwelijke genitale verminking en het als minderjarige getuige zijn van huiselijk geweld tussen ouders en/of andere huisgenoten;
- dat onder beroepskracht in deze code wordt verstaan: de beroepskracht die voor Innerwaard werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van Innerwaard zorg, begeleiding, onderwijs of een andere vorm van ondersteuning biedt.
- dat onder leerling in deze code wordt verstaan: de leerling aan wie de beroepskracht zijn professionele diensten verleent.

In aanmerking nemende:

de Algemene Verordening Gegevensbescherming;
de Wet op de jeugdzorg alsmede de komende Jeugdwet;
de Wet maatschappelijke ondersteuning.

stelt de volgende Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (HGKM) vast.

status	definitieve versie	datum DT	
datum	21 januari 2019	datum GMR	ter informatie
datum IB-kring		pagina	2 van 12

Het doel, de reikwijdte en de functies van de meldcode

Op grond van de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (1 juli 2013) zijn de sectoren gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg en justitie verplicht een meldcode vast te stellen.

De verplichting om een meldcode te hanteren heeft tot doel beroepskrachten te ondersteunen in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Deze ondersteuning van beroepskrachten in de vorm van een stappenplan levert, zo mag worden verwacht, een bijdrage aan een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, doordat eerder passende hulp geboden kan worden aan jeugdigen die hiermee te maken hebben.

Scholen zijn een belangrijke vindplaats van signalen. Onderwijsprofessionals zijn intensief betrokken bij hun leerlingen en hebben vaak meerdere jaren achtereen te maken met een leerling. Wanneer zich signalen voordoen van huiselijk geweld of kindermishandeling, is het van belang dat er zorgvuldig wordt gehandeld, zodat indien nodig snel en adequaat hulp geboden kan worden.

Professionals voelen zich vaak onthand als ze te maken krijgen met huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode maakt tijdige signalering gemakkelijker en biedt een handvat om adequaat en zorgvuldig om te gaan met signalen, zodat een afgewogen keuze mogelijk wordt.

Deze meldcode bevat een stappenplan, dat beroepskrachten stap voor stap leidt door het proces vanaf het moment van signaleren tot aan het moment waarop een beslissing genomen wordt over het al dan niet doen van een melding.

Verbeterde meldcode per 1 januari 2019

De meldcode HGKM is per 1 januari 2019 verbeterd en aangescherpt.

Het wordt een professionele norm om een melding te doen bij Veilig Thuis als er vermoedens zijn van ernstig huiselijk geweld of ernstige kindermishandeling, door professionals vertaald in het vermoeden van acute en structurele onveiligheid (zie bijlage B).

Om te bepalen of daar sprake van is, is een afwegingskader opgenomen in de meldcode.

De stappen 1 t/m 3 blijven ongewijzigd. Ter ondersteuning van de beslissingen in voorheen stap 5 is in de stappen 4 en 5 het afwegingskader toegevoegd. In dit document is het afwegingskader voor het onderwijs opgenomen.

Aandachtsfunctionaris

Organisaties waar de meldcode op van toepassing is, wordt geadviseerd om een aandachtsfunctionaris aan te stellen.

Binnen het samenwerkingsverband De Liemers PO is een aandachtsfunctionaris aangesteld, waarop alle scholen in het samenwerkingsverband een beroep kunnen doen voor advies en ondersteuning.

status	definitieve versie	datum DT	
datum	21 januari 2019	datum GMR	ter informatie
datum IB-kring		pagina	3 van 12

Privacy

Op 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming van kracht geworden. De AVG is een algemeen kader dat niet inspeelt op specifieke situaties, zoals een vermoeden van kindermishandeling. Als algemene regel geldt dat een specifieke wet voor een bepaalde sector prevaleert boven de algemene norm van de AVG. Dit geldt ook voor de Wet verplichte meldcode: deze wet gaat voor de AVG. Het recht om dossier aan te maken en te melden bij Veilig Thuis is daarmee onverminderd van toepassing.

Criteria voor de inspectie

In het kader van haar toezichthoudende taak zal de inspectie scholen op drie punten bevragen om te bepalen of zij voldoen aan hun plicht met betrekking tot de meldcode:

- het beschikken over een meldcode
- de randvoorwaarden voor toepassing van de meldcode in een veilig werk- en meldklimaat
- de feitelijke toepassing van de meldcode.

Beschrijving stappenplan

De stappen gaan in op het proces vanaf het moment dat er signalen zijn.

Signaleren is een belangrijk onderdeel van de beroepshouding van de personeelsleden, die binnen Innerwaard werkzaam zijn. Het signaleren is een grondhouding, die in ieder contact met ouders, leerlingen etc. wordt verondersteld.

De volgorde van de stappen, zoals beschreven in het stappenplan, is niet dwingend. Het gaat erom dat personeelsleden op enig moment alle stappen in het proces hebben doorlopen, alvorens er een besluit genomen wordt over het al dan niet doen van een melding. Stappen kunnen ook meerdere malen worden doorlopen (bijvoorbeeld het inwinnen van advies).

Geen meldplicht

In de Wet verplichte meldcode spreekt men van een meldrecht; aan de meldcode zit geen meld*plicht* vast. Een meldplicht voegt niets toe aan een goed en breed toegepaste verplichte meldcode. Het handelen van professionals staat centraal. Een professional kan, na het zorgvuldig doorlopen van de stappen, besluiten niet te melden. Bijvoorbeeld wanneer hij de leerling voldoende denkt te kunnen beschermen door zelf hulp te organiseren.

status	definitieve versie	datum DT	
datum	21 januari 2019	datum GMR	ter informatie
datum IB-kring		pagina	4 van 12

Verantwoordelijkheden van Innerwaard

Gelet op de Wet verplichte meldcode en gericht op het scheppen van een veilig werk- en meldklimaat draagt het bevoegd gezag van Innerwaard er zorg voor dat:

- er binnen de organisatie een meldcode beschikbaar is die voldoet aan de eisen van de wet;
- er binnen de organisatie bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- regelmatig een aanbod wordt gedaan van trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering zodat beroepskrachten voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode wordt opgenomen in het inwerkprogramma van nieuwe medewerkers;
- er voldoende deskundigen beschikbaar zijn die de beroepskrachten kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode aansluit bij de werkprocessen binnen de organisatie;
- de werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat zo nodig acties in gang worden gezet om de kennis en het gebruik van de meldcode te bevorderen.

Wanneer is het stappenplan niet van toepassing?

Gaan de signalen over mogelijk geweld gepleegd door een beroepskracht ten opzichte van een leerling, dan dienen de signalen bij de directie of het bevoegd gezag gemeld te worden. In dat geval is dit stappenplan **niet** van toepassing.

De Wet bestrijding seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs (1999), ook wel de meld- en aangifteplicht genoemd, verplicht medewerkers om het bevoegd gezag onmiddellijk te informeren als zij het vermoeden hebben van of informatie krijgen over, op welke manier dan ook, een mogelijk zedendelict, gepleegd door een medewerker van de school jegens een minderjarige leerling. Het bevoegd gezag is, als er een vermoeden bestaat dat een personeelslid zich schuldig maakt aan een seksueel delict jegens een minderjarige leerling, vervolgens verplicht om aangifte te doen.

status	definitieve versie	datum DT	
datum	21 januari 2019	datum GMR	ter informatie
datum IB-kring		pagina	5 van 12

Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast.
- Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.
- Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling zo nodig gebruik van een signaleringsinstrument (zie bijlage A).
- Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk.
- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling.
Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.

Stap 2: Overleggen met een (deskundige) collega en/of evt. (anoniem) Veilig Thuis

- Bespreek de signalen met een deskundige collega, bij voorkeur de intern begeleider/directeur.
- De IB-er/directeur kan zo nodig advies vragen aan de aandachtsfunctionaris, Veilig Thuis of aan een deskundige op het gebied van letselduiding, als er behoefte is aan meer duidelijkheid over (aard en oorzaak) van letsel.
- Leg de uitkomsten van de collegiale consultatie en/of het gegeven advies vast in het leerlingdossier.

Advies bij specifieke vormen van geweld over mogelijke risico's van vervolgstappen

Wanneer er onvoldoende kennis binnen de organisatie aanwezig is over de aanpak van specifieke vormen van geweld, zoals eengerelateerd geweld, huwelijksdwang, seksueel misbruik en vrouwelijke genitale verminking, vraag dan **altijd** advies aan Veilig Thuis over de vervolgstappen. Dit advies is van belang om mogelijke veiligheidsrisico's van eventuele vervolgstappen zorgvuldig af te kunnen wegen en zo nodig te kiezen voor een andere aanpak of een andere volgorde van stappen.

0800-2000
(gratis en 24/7 bereikbaar)

status	definitieve versie	datum DT	
datum	21 januari 2019	datum GMR	ter informatie
datum IB-kring		pagina	6 van 12

Stap 3: Gesprek met de ouders/verzorgers

- Bespreek de signalen met de ouders/verzorgers.
- Heeft u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de ouders/verzorgers, raadpleeg dan een deskundige collega, de aandachtsfunctionaris en/of Veilig Thuis.
- Indien de specifieke situatie dit wenselijk maakt, behoort ook een (apart) gesprek met de leerling tot de mogelijkheden.

1. Leg de ouders/verzorgers het doel uit van het gesprek;
2. Beschrijf de feiten die u heeft vastgesteld en de waarnemingen die u heeft gedaan;
3. Nodig de ouders/verzorgers uit om een reactie hierop te geven;
4. Kom pas na deze reactie zo nodig met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen.

Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de ouders/verzorgers, is alleen mogelijk als:

- er concrete aanwijzingen zijn dat de veiligheid van de leerling, die van uzelf, of die van een ander in het geding is, of zou kunnen zijn;
- als u goede redenen heeft om te veronderstellen dat de leerling/ouders/verzorgers door dit gesprek het contact met u zal/zullen verbreken en dat de leerling daardoor niet voldoende meer kan worden beschermd tegen het mogelijk geweld.

Melding in de Verwijsindex Regio Arnhem (Vira)

Overweeg bij het zetten van stap 3 of het noodzakelijk is om, gelet op de bedreiging van de ontwikkeling van de leerling, ook een melding te doen in de verwijsindex risicojongeren.

Het doen van een melding in de Vira wordt vooraf besproken met ouders.

Een melding in de verwijsindex is **geen** alternatief voor het doen van een melding van kindermishandeling of huiselijk geweld bij Veilig Thuis.

Ga daarom, ook als u besluit tot een melding in de verwijsindex, door met stap 4 en 5 van de meldcode als uw vermoeden van kindermishandeling door het gesprek met de ouders niet is weggenomen.

status	definitieve versie	datum DT	
datum	21 januari 2019	datum GMR	ter informatie
datum IB-kring		pagina	7 van 12

Stap 4: Wegen: vijf vragen (vermoeden) geweld of kindermishandeling

- Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de ouders/verzorgers het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling.
- Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.
- Maak bij de afweging gebruik van onderstaande vijf afwegingsvragen en het overzicht van acute/structurele onveiligheid en disclosure (zie bijlage B).
- Maak bij het inschatten van het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling zo nodig gebruik van een risico-taxatieinstrument (bijv. Licht Instrument Risicotaxatie Kindveiligheid LIRIK op www.nji.nl).
- Raadpleeg in geval van twijfel altijd (opnieuw) Veilig Thuis. Zij bieden ondersteuning bij het wegen van het geweld en van de risico's op schade en zij kunnen adviseren over vervolgstappen.

Stap 5: Beslissen: I. Melden bij Veilig Thuis II. én hulp verlenen?

In stap 5 worden twee beslissingen genomen:

- het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en, vervolgens
- het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. Op basis van de signalen en het gesprek met ouders vraagt de school zich af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegingsvragen. Vervolgens besluit school of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort. Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden. Melden is niet verplicht en kan ook anoniem.

status	definitieve versie	datum DT	
datum	21 januari 2019	datum GMR	ter informatie
datum IB-kring		pagina	8 van 12

Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten.

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte.
Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag) in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

A: NEE -> ga verder naar afweging 3.

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem)) melding doen bij Veilig Thuis.
De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school of een ketenpartner in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder.

B: Ja -> ga verder met afweging 4.

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis.

B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen hebben en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn.
Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis.

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren van de veiligheid van alle betrokkenen.

Aanbeveling: spreek een nazorgtraject af. Leg termijnen en verwachtingen vast.

status	definitieve versie	datum DT	
datum	21 januari 2019	datum GMR	ter informatie
datum IB-kring		pagina	9 van 12

Melden en bespreken met de leerling en/of ouders/verzorgers

Kunt u de leerling niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermen of twijfelt u er aan of u voldoende bescherming hiertegen kunt bieden:

- meld uw vermoeden bij Veilig Thuis;
- sluit bij uw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- bespreek de melding vooraf met de leerling (vanaf 12 jaar) en met de ouders/verzorgers.

Omdat onze leerlingen veelal jonger zijn dan 12 jaar, geldt voor ons dat we in dat geval alleen met de ouders/verzorgers de melding bespreken:

1. Leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is;
2. Vraag de leerling/ouders/verzorgers uitdrukkelijk om een reactie;
3. In geval van bezwaren van de leerling/ouders/verzorgers, overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren;
4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om de leerling of zijn gezinsleden te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling en zijn gezinsleden door het doen van een melding daartegen te beschermen;
5. Doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezinsleden de doorslag moet geven.

Van contacten met de leerling of ouders/verzorgers over de melding kunt u afzien:

- als er concrete aanwijzingen zijn dat de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is, of zou kunnen zijn;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling daardoor het contact met u zal verbreken.

Verdeling van verantwoordelijkheden voor het zetten van de stappen en het beslissen over het al dan niet doen van een melding

Ten aanzien van het zetten van de stappen geldt dat het zetten van de eerste stap een verantwoordelijkheid is van de beroepskracht, die direct onderwijs, zorg of ondersteuning aan de leerling geeft.

Vanaf stap 2 komen de intern begeleider en directeur in beeld en nemen deze de verantwoordelijkheid voor het nemen van de stappen over.

De verantwoordelijkheid voor stap 5 (het al dan niet doen van een melding) ligt bij de schoolleiding. De directeur stemt het besluit af met het bestuur.

De meldcode inpassen in bestaande werkprocessen

De stappen van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling zijn eenvoudig in te passen in de gangbare zorgroute van het primair onderwijs. Voor het implementeren van de meldcode zijn in principe dan ook geen nieuwe structuren of procedures nodig.

status	definitieve versie	datum DT	
datum	21 januari 2019	datum GMR	ter informatie
datum IB-kring		pagina	10 van 12

Bijlage A. Signaleringsinstrument (stap 1)

status	definitieve versie	datum DT	
datum	21 januari 2019	datum GMR	ter informatie
datum IB-kring		pagina	11 van 12

Bijlage B. Algemene meldnormen bij acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure
(stap 4 en 5)

status	definitieve versie	datum DT	
datum	21 januari 2019	datum GMR	ter informatie
datum IB-kring		pagina	12 van 12

Signalen van kindermishandeling: kinderen van 4 – 12 jaar

www.nji.nl

April 2011

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4 - 12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben.

Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- groeiachterstand
- te dik
- slecht onderhouden gebit
- regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind is hongerig
- eetstoornissen
- achterblijvende motoriek
- niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind

- timide, depressief
- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst

- negatief lichaamsbeeld
- agressief, vernielzucht
- overmatige masturbatie

tegenover andere kinderen:

- agressief
- speelt weinig met andere kinderen
- vluchtige vriendschappen (12-18)
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

tegenover ouders:

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

tegenover andere volwassenen:

- angst om zich uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact

overig:

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- slechte leerprestaties
- rondhangen na school
- taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder

- onverschillig over het welzijn van het kind
- laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- troost het kind niet
- geeft aan het niet meer aan te kunnen
- is verslaafd
- is ernstig (psychisch) ziek
- kleedt het kind te warm of te koud aan
- zegt regelmatig afspraken af
- houdt het kind vaak thuis van school

- heeft irreële verwachtingen van het kind
- zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie

- samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- sociaal isolement
- alleenstaande ouder
- partnermishandeling
- gezin verhuist regelmatig
- slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- verwondingen aan geslachtsorganen
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina of anus
- pijn in bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- problemen bij plassen
- urineweginfecties
- seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind

- drukt benen tegen elkaar bij lopen
- afkeer van lichamelijk contact
- maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- zoekt seksuele toenadering tot volwassenen

Deze signalenlijst is overgenomen uit de publicatie van het Nederlands Jeugdinstituut:

Wolzak, A. (2009, 6e druk). *Kindermishandeling : signaleren en handelen*.

Te bestellen via www.nji.nl/publicatie.

BIJLAGE: begrippen en definities

Algemene meldnormen (leidende principes t.b.v. afwegingskaders)

Het doen van een melding bij Veilig Thuis van mogelijk huiselijk geweld of mogelijke kindermishandeling is een professionele norm en als zodanig noodzakelijk:

Meldnorm A	In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid.
Meldnorm B	In alle ANDERE gevallen waarin de aandachtsfunctionaris/leerplichtambtenaar meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Meldnorm C	Als een aandachtsfunctionaris/leerplichtambtenaar die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure

Acute onveiligheid	
Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	• Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft. • (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe. • Poging tot verwurging. • Wapengebruik. • Geweld tijdens de zwangerschap. • (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar. • Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking). • Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel. • Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt. • Vrijheidbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn. • Acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs. • Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling. • een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene • Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken • Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt • etc.

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.
Voorbeelden	• Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige (psychosociale, relationele) problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden. • Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger. • Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken. • Escalerende vormen van stalking in partnerrelaties. • Minderjarige die geregeld getuige is van huiselijk geweld tussen ouders. • Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben. • Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden. • etc.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	Als een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/verzorgers bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex)partnerstalking, huwelijksdwang, mensenhandel, eerdergerelateerd geweld en oudermishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer. Bij de keuze voor wel/niet melden staat de veiligheid van het slachtoffer altijd voorop.